
Oorspronkelijk een immigrant, maar inmiddels is de Turkse tortel een heel gewone vogel. Voor wie er oog voor heeft is het echter nog altijd een sierlijke verschijning met een ogenschijnlijke schuchterheid.

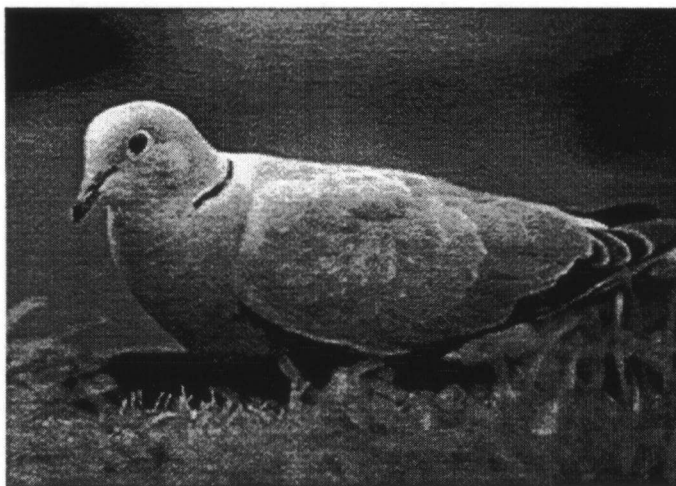
Carel Vink

De Turkse tortel

Zojuist vloog er één uit mijn tuin. Met nestmateriaal in de snavel. Op weg naar de conifeer in een tuin één straat verder. In de top ervan nestelen eksters. Wat niet wegneemt, dat ik nu de "turk" in de volle aanval zie: een van de eksters wordt in alle hevigheid weggejaagd van de daknok. De Turkse tortel is geen vredesduif... Opgroeiend als stadsjongen in Utrecht, leerde ik de Turkse tortel kennen tijdens logeerpartijtjes in Ermelo. Mijn tante woonde aan de bosrand. Ik herinner mij m'n verrukking over de eerste specht (een zwarte!), de eerste kuifmees en... de talloze Turkse tortels. Halverwege de jaren zestig van de vorige eeuw kon je in Ermelo bijna geen stap zetten zonder er een te horen of te zien. 's Och-tends werd ik wakker gezongen door deze soort. In het bekende vogelboek 'Zien is kennen' stond te lezen, dat het om een zeld-zame nieuwkomer ging. Maar in en rond Ermelo waren ze toen verre van zeldzaam. Mijn tante mopperde over hun klaaglijke roep en hun zeurderig gekoer. Er zaten rond haar huis zoveel rivaliserende doffertjes, dat hun gekoer menigmaal veranderde in een opgewonden kakofonie van overslaande stemmen. Maar ik genoot, van de rankheid van deze duifjes, het smalle nek-bandje en de glimoogjes. Er was bijna niets mooier dan de baltsvlucht bij tegenlicht met de fraaie staarttekening en het doorschijnende vleugelvlak met 'duimpje'. Zo hield deze vogel een speciaal plekje in mijn interesse. Het

duurde nog tot rond 1970 voordat ik deze vogelsoort in Utrecht te zien kreeg. Nog niet in de aantallen die ik uit Ermelo kende. In parken, vooral

waar kippen, sierfazanten en damherten gehouden werden en vervolgens ook in woonwijken, doken ze steeds vaker op. In 1975 kon het gebeuren dat ik in twintig minuten fietsen door de stad ruim vijftig Turkse tortels op de TV-antennes zag. Soms zat er een lachduifje tussen; zelfs een jaar lang een witte. Nog iets tengerder en met een heel eigen geluid. Of er gekruist werd met Turkse tortels, weet ik niet. Eenmaal in het Gooi, werd de soort een niet weg te denken aanwezig. Een gewone vogel, elke dag te zien. Soms waren er leuke details. Meermalen trof ik kleurafwijkingen aan: bijna geel of juist extra donker. Eenmaal een zuivere albino, een zingend mannetje op 4 juli 1986 in Bussum. Ook zangafwijkingen vallen soms op. Zo zong in 1991 en 1992 aan de Nw. Hilversumseweg in Bussum een 'sopraan'. In het Ministerpark in Naarden verbleef van 1979 tot 1981 een exemplaar

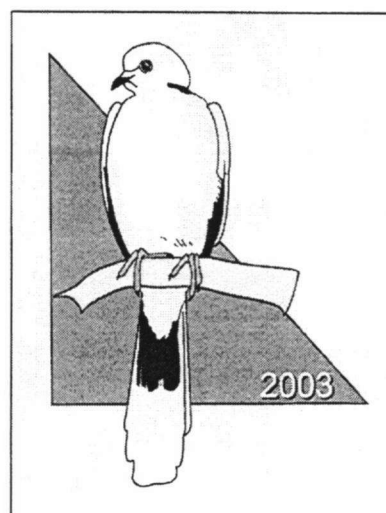

dat zowel in de zang als in de vluchtroep een combinatie van lachduif/Turkse tortel liet horen. Dit klonk als koekeroe-koekoe, met de klemtoon op de derde lettergreep, in plaats van roekoe-koekoe. De roep had het hese van de Turkse tortel, maar ook het hinnikende van de lachduif. De stadswijk waar ik nu woon, met veel bebouwing, kleine achtertuintjes en iets verderop sportvelden, gunt me dagelijks Turkse tortels. Zingende mannetjes zijn al vanaf eind december actief met baltsen en het verjagen van rivalen. Van een inwoner van Huizen hoorde ik iets over uitgevlogen jongen in februari dit jaar. Broedende 'turkjes' heb ik geregeld tot in november gezien. Het zingen en de boeiende baltsvlucht ontbreken eigenlijk alleen maar drie tot vier weken rond Sinterklaas. In de winter lokken groepen van twintig tot dertig exemplaren sperwerwijfjes aan. De hele groep

stuift dan in wilde paniek alle kanten uit, om binnen vijf minuten weer neer te strijken op een van de daken. Gepakt door roofvogels en katten worden ze zelden; ook liggen er vaker post- en houtduiven langs de wegen dan Turkse tortels.

Broeden gebeurt volgens mij vooral in tuinconiferen, maar ook op balkonsen onder afdakjes. Op NS-station Hilversum Centraal werd boven de perrons genesteld onder de overkapping. Ondanks het vriendelijke voorkomen van de vogel wordt het broedsel fel verdedigd tegenover katten, gaaien en eksters, al is dat niet altijd even succesvol. Wat me opvalt, is dat de kleine-achtertuintwijken beter bezet zijn dan de villawijken. In Ermelo was dat rond 1965 nog anders. Kennelijk heeft deze vogel zich steeds meer ontwikkeld tot stadsbewoner. Net als zijn logge

neef de houtduif die echter toch wel vaker kiest voor de parkwijken. In mijn directe woonomgeving in Bussum lopen de aantallen beslist niet terug. Verleden jaar in Ermelo constateerde ik echter, dat er in de buitenwijken maar hier en daar een mannetje zat te koeren. Voorts vlogen bij de favoriete eendenkwekerij geen tientallen Turkse tortels meer op, maar slechts zeven of acht. Volgens de recent verschenen 'Atlas van de Nederlandse broedvogels' van Sovon is de groei er in ieder geval uit. Ingeburgerd is dit ranke duifje zeker. Op dit moment zit weer een paartje op de schoorsteen van het huis aan de overkant. Een van de vier paartjes binnen een straal van 100 m rond ons huis. De Turkse tortels zijn daarmee talrijker dan de huismus (drie paar), ekster en heggenmus (drie paar), kool- en pimpelmees (elk één paar) en

spreeuw (geen!). Zij worden alleen overtroffen door de merel (vijf paar). De Turkse tortel is inmiddels een heel gewone vogel. Voor wie er oog voor heeft is het nog altijd een sierlijke verschijning met een ogenschijnlijke schuchterheid. Echter, katten en eksters weten wel beter!